

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
OKRUŽNI PRIVREDNI SUD U BANJOJ LUCI
Broj: 57 0 Ps 141276 23 Ps
Banja Luka, 12.05.2025. godine

Okružni privredni sud u Banjoj Luci, sudija Sanja Ilić, u pravnoj stvari tužioca „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, Republika Srbija, zastupan po punomoćniku Gordanu Isabegoviću, advokatu iz Tuzle, protiv tuženih Privredne komore Republike Srpske Banjaluka - Spoljnotrgovinska arbitraža pri Privrednoj komori Republike Srpske i „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka, zastupan po punomoćniku Miši Golubu, advokatu iz Banjaluke, radi poništenja arbitražne odluke, vrijednost spora 1.716.147,89 KM, nakon održane i zaključene glavne rasprave dana 07.04.2025. godine, u prisustvu punomoćnika parničnih stranaka, dana 12.05.2025. godine, donio je sljedeću

PRESUDU

Odbija se tužbeni zahtjev tužioca „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik kojim je tražio da se djelimično poništi odluka Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske broj... od 30.03.2023. godine i to: u dijelu stava 1 odluke kojom je tužilac odbijen sa tužbenim zahtjevom na ime visine naknade materijalne štete zbog izmakle koristi usljed raskida dijela Ugovora i neispunjenja ugovornih obaveza iz Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine preko dosuđenog iznosa od 256.610,70 KM (PDV nije uračunat u ovaj iznos), zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, do konačne isplate; u stavu 2 odluke kojom je tužilac odbijen sa tužbenim zahtjevom kojim je tražio da se naloži drugotuženom da mu na ime naknade materijalne štete koja je nastala usljed amortizacije mašine Kombajn M-50 Bumblech/Z1 isplati iznos od 494.452,70 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do konačne isplate; u dijelu stava 3 odluke kojom je tužilac odbijen sa zahtjevom za naknadu visine troškova arbitražnog postupka preko dosuđenog iznosa od 8.701,00 KM i da se predmet u kojem je dijelu poništena odluka prvotuženog, vrati prvotuženom na ponovno odlučivanje, uz obavezu tuženih da tužiocu solidarno nadoknade troškove parničnog postupka, kao neosnovan.

Obavezuje se tužilac da drugotuženom „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 21.257,43 KM, u roku od 15 dana od dana prijema presude.

Odbija se zahtjev za troškove postupka, preko dosuđenog iznosa.

Obrazloženje

Tužilac je dana 14.06.2023. godine podnio tužbu protiv tuženih radi djelimičnog poništenja odluke Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske broj ... od 30.03.2023. godine. U tužbi navodi da je ovom odlukom prvotuženog, koju je zaprimio 16.05.2023. godine, obavezan drugotuženi da tužiocu na ime obaveze iz Ugovornog sporazuma

od 19.02.2018. godine isplati novčani iznos od 256.610,70 KM (PDV nije uračunat u ovaj iznos) i to zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do konačne isplate i to sve u roku od 30 dana od prijema ove odluke (stav 1 odluke), da je tužilac odbijen sa preostalim dijelom tužbenog zahtjeva do potraživanih 1.478.305,89 KM po ovom osnovu kako je tužilac opredijelio na raspavi koja je održana 30.03.2023. godine, u skladu sa nalazom, mišljenjem i iskazom vještaka ekonomske struke, da je tužilac odbijen i sa tužbenim zahtjevom kojim je tražio da se naloži tuženom da mu na ime naknade materijalne štete koja je nastala usljed amortizacije mašine Kombajn AM-50 Bumbech/Z1 isplati iznos od 494.452,70 KM zajedno sa zakonskom kamatom počev od dana 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do konačne isplate (stav 2 odluke), da je drugotuženi obavezan da tužiocu nadoknadi troškove arbitražnog postupka u ukupnom iznosu od 8.701,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana prijema ove odluke pod prijetnjom prinudnog izvršenja (stav 3 odluke), da je stavom 4 izreke usvojen protivtužbeni zahtjev drugotuženog za isplatu novčanog iznosa od 1.661,30 KM, što tužilac prihvata dok je stavovima od 5 do 9 izreke odluke drugotuženi odbijen sa ostatkom svog protivtužbenog zahtjeva, da je ona ovaj način okončan arbitražni postupak koji je pokrenut po tužbi tužioca, a kojom tužilac od drugotuženog primarno potražuje naknadu materijalne štete zbog izmakle koristi usljed raskida dijela Ugovora i neispunjenja ugovorenih obaveza iz Ugovornog sporazuma od 19.02.20218. godine, da je drugotuženi navedeni ugovorni sporazum raskinuo jednostrano i bez osnova, pri čemu je poslove koje je ugovorio sa tužiocem dodijelio trećim – paralelnim izvođačima, uzrokujući na taj način tužiocu materijalnu štetu u vidu izmakle koristi. Tužilac ističe da traži poništenje arbitražne odluke iz osnova člana 451 stav 1 točka 6 ZPP, da je presuda arbitraže u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine ili Ustavom Republike Srpske, da smatra da je arbitražna odluka u dijelu u kome je odlučeno o visini naknade materijalne štete u iznosu od 256.610,70 KM (bez PDV-a) u tolikoj mjeri proizvoljna da ne zadovoljava standarde ustavom zagaranotvanog prava na pravično suđenje (član 6 Evropske konvencije i osnovnim slobodama, u vezi sa članom II stav 2. i 3.e.Ustava Bosne i Hercegovine), da arbitražno vijeće u obrazloženju odluke o meritumu tužbenog i protivtužbenog zahtjeva ispravno konstatuje spornu činjenicu među strankama, da u nastavku analizira kompletan arbitražni spis, raspoloživu dokaznu dokumentaciju, a naročito nalaz i mišljenje vještaka geološke struke akademika profesora dr Neđe Đurića, te nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke Kovačević Momčila, da je tužilac dokazao ispravnost vlastite argumentacije u vođenom arbitražnom postupku, a koja se odnosi na to da je tuženi jednostrano i neovlašteno raskinuo predmetni ugovorni sporazum, kao i da je neovlašteno uveo paralelne izvođače u posao, slijedom čega je odgovoran za nadoknadu materijalne štete tužiocu u obliku izmakle koristi, da je tužilac dokazao osnovanost tužbenog zahtjeva, a da je arbitražno vijeće nakon detaljnog obrazloženja pravnih i činjeničnih zaključaka koja se odnose na osnovanost tužbenog zahtjeva, nakon toga šturo i proizvoljno obrazložilo zaključak o utvrđenoj visini tužbenog zahtjeva pri čemu je potupno zanemarilo odredbe materijalnog prava i dokaze koji su izvedeni u arbitražnom postupku, da je arbitražno vijeće bez ikakvog razloga i obrazloženja propustilo da primjeni materijalno pravo koje reguliše ovu oblast (član 636 ZOO), odnosno propustilo da cijeni izvedene dokaze, tj. da i ugovor između stranaka propisuje mogućnost izmjene vrijednosti ugovorenih radova, da arbitražno vijeće Elaborat ekspertnog tima vještaka kojim je detaljno utvrđena visina izgubljene dobiti zamjenjuje sa dva pasusa obrazloženja (strana 25 odluke), te izgubljenu dobit dosuđuje u iznosu koji je 5 puta manji u odnosu na izgubljenu dobit koju su utvrdili vještaci, da je arbitražna odluka protivrječna sama sebi u ključnim činjeničnim zaključcima, da neprimjenjivanje izričite zakonske odredbe nesumnjivo ne zadovoljava standard prava na pravično suđenje, a time vodi i povredi ustavom zagaranotvanog prava stranke, da dio arbitražne odluke u stavu 2 kojim je tužilac odbijen sa tužbenim zahtjevom kojim je tražio da se naloži tuženom da mu na ima naknade materijalne štete koja je nastala usljed amortizacije

mašine Kombajn AM-50 Bumbech/Z1 isplati iznos od 494.452,70 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom, ima značajne nedostatke zbog čega se pobija po istom osnovu, da je ta mašina nabavljena na osnovu pogrešnih podataka iz neadekvatne projektne dokumentacije, što je konstatovano nalazom vještaka i odlukom arbitražnog vijeće, te se nije mogla koristiti za izvođenje konkretnih radova, da je korištena dodatna oprema koja je sebe otplaćivala kroz tekuće radove, a ova mašina je ostala kao teret i šteta izvođaču, te da shodno navedenom tužilac pobija i odluku o troškovima. Tužilac je tužbenim zahtjevom predložio da sud djelimično poništi odluku prvotuženog Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske broj ... od 30.03.2023. godine i to: u dijelu stava 1 odluke kojom je tužilac odbijen sa tužbenim zahtjevom na ime visine naknade materijalne štete zbog izmakle koristi usljed raskida dijela Ugovora i neispunjenja ugovornih obaveza iz Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine preko dosuđenog iznosa od 256.610,70 KM (PDV nije uračunat u ovaj iznos), zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, do konačne isplate; u stavu 2 odluke kojom je tužilac odbijen sa tužbenim zahtjevom kojim je tražio da se naloži drugotuženom da mu na ime naknade materijalne štete koja je nastala usljed amortizacije mašine Kombajn M-50 Bumbech/Z1 isplati iznos od 494.452,70 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do konačne isplate; u dijelu stava 3 odluke kojom je tužilac odbijen sa zahtjevom za naknadu visine troškova arbitražnog postupka preko dosuđenog iznosa od 8.701,00 KM i da se predmet u kojem je dijelu poništena odluka prvotuženog, vrati prvotuženom na ponovno odlučivanje, uz obavezu tuženih da tužiocu solidarno nadoknade troškove parničnog postupka.

Prvotuženi u odgovoru na tužbu ističe da tužba tužioca ne ispunjava standarde koji postoje u arbitražnoj praksi i arbitražnom rješavanju sporova kako u domaćem tako i u uporednom, pa i u međunarodnom pravu, da je tužilac ovaj akt označio kao tužbu, a da on u svojoj naravi predstavlja žalbu na arbitražnu odluku i to samo u jednom njenom dijelu, dok se u odnosu na dosuđeni iznos tužilac ne žali, da je arbitražni postupak jednostepen i da on u skoro svim kontinentalnim sistemima ne poznaje insitut žalbe niti dvostepenost postupka, da je za vođenje ovog postupka postojala kompromisorna klauzula sadržana u Ugovornom sporazumu od 19.02.2018. godine zaključenom između stranaka, kojim je ugovorena nadležnost ove arbitraže, da je arbitražno vijeće izabrano i konstituisano u skladu sa Pravilnikom o spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori RS, da je arbitražno vijeće disponiralo isključivo u okviru postavljenih tužbenih i protivtužbenih zahtjeva stanaka, da je cijeli tok arbitražnog postupka vođen i odluka donesena u skladu sa Pravilnikom o radu ove arbitraže i relevantin odredbama Zakona o parničnom postupku, da je arbitražna odluka donesena na osnovu dokaza koje su ponudile ove stranke i da nije bilo njihovih primjedbi, da je strankama tokom cijelog postupka bilo omogućeno predlaganje i drugih dokaza, preinačenje tužbenog zahtjeva, mogućnost predlaganja vještečenja i drugo, da sud nije nadležan da u postupku poništaja raspravlja o odluci arbitraže koja je sa elementom inostranosti, nego može raspravljatu samo o tzv. domaćim arbitražnim odlukama, da sud posebno nije nadležan da ulazi u meritum odluka donesenih od strane međunarodnih arbitraža, da tužilac paušalno navodi povrede javnog poretka sa ciljem postizanja većeg iznosa u odnosu na dosuđeni, da je donošenjem arbitražne odluke arbitražno vijeće izvršilo svoju misiju i prestalo da postoji, da bi bilo suprotno javnom poretku kada bi na osnovu kompromisorne klauzule sadržane u ovom ugovoru bilo moguće formirati novo vijeće ili naložiti ovom vijeću koje je prestalo sa radom da se u formi ponavljanja postupka ponovo bavi arbitražnim postupkom, te predlaže da sud tužbu odbaci kao nedozvoljenu i nedopuštenu.

Drugotuženi u odgovoru na tužbu ističe da je prvotuženi pogrešno označen i da to može biti samo Privredna komora Republike Srpske, a nikako Spoljnotrgovinska arbitraža, jer ista kao pravo lice ne postoji pa samim tim ne može biti stranka u ovom postupku, da nakon ovog prigovora ova promjena ne bi bila moguća, s obzirom na rokove za podnošenje tužbe kojom se poništava arbitražna odluka, da je tužba kako je podnesena i obrazložena kontradiktorna sama sebi i činjeničnom opisu, da je razlog za podnošenje tužbe u suprotnosti sa navodima iz tužbe i postavljenog tužbenog zahtjeva, da ako tužilac navodi da je arbitražna odluka u suprotnosti sa Ustavom BiH i Republike Srpske, onda se ista može pobijati samo u cjelosti, a nikako djelimično, da prema tužbenom zahtjevu proizilazi da je samo dio arbitražne odluke koji ne ide tužiocu u prilog, odnosno dio u kojem je odbijen sa svojim zahtjevom suprotan Ustavu BiH i Republike Srpske, dok je dio koji mu ide u prilog i u kojem su usvojeni njegovi zahtjevi saglasan Ustavu BiH i Republike Srpske kao i Evropskoj konvenciji, da u ovoj fazi postupka s obzirom na propisane rokove za podnošenje tužbe radi poništaja arbitražne odluke, više nije u mogućnosti da preinači tužbeni zahtjev na način da isti proširi i da pobija arbitražnu odluku u cjelosti, da je arbitražni postupak u pravilu neformalan postupak i da isti ne podliježe ograničenjima koja su propisana za redovan sudski parnični postupak, te da se stranke u arbitražnom postupku mogu ponašati „komfortnije“ i manje formalno predlažući i izvodeći dokaze, dostavljajući podneske, a isto važi i za arbitražno vijeće koje nije dužno da strogo primjenjuje pravila postupka prilikom donošenja odluka, da Ustavni sud nema mogućnost da cijeni primjenu materijalnog prava i da eventualno pogrešna primjena materijalnog prava i nedostaci u utvrđenom činjeničnom stanju ne mogu predstavljati povredu Ustavom zaštićenih prava, da se pozivanje tužioca na standarde pravičnog suđenja u kontekstu povrede materijalnog prava i utvrđenog činjeničnog stanja ne može primijeniti na konkretan slučaj, jer bi bilo suprotno praksi Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava, a da pozivanje tužioca na izuzetke od primjene tako usvojenog stava je bez pravnog osnova, da je tužiocu za razliku od drugotuženog dato više slobode i mogućnosti u disponiranju svojim zahtjevom, kao i predlaganju dokaza, da bi za ocjenu da li je ova tužba osnovana ili ne sud morao da pazi da li su pobijanom odlukom povrijeđena osnovna načela pravnog sistema Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, a ne da li su pravilno primjenjene zakonske odredbe imperativnog karaktera, da je arbitražno vijeće dalo razumno obrazloženje za svoju odluku o visini izgubljene dobiti i obrazloženje zašto ne prihvata nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, da je tužilac sa drugotuženim dana 27.07.2021. godine sačinio i potpisao Protokol o regulisanju međusobnih odosna u kojem su stranke izjavile da će prihvatiti i u potpunosti poštovati odluku Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske, da su stranke u arbitražnom postupku konstatovale vođenje arbitražnog postupka i navele da će isti prihvatiti i u potpunosti poštovati arbitražnu odluku, da je drugotuženi dana 26.05.2023. godine izvršio uplatu iznosa određenog arbitražnom odlukom, da smatra da tužilac nema pravo pobijati arbitražnu odluku, jer se potpisivanje protokola obavezao da će istu prihvatiti i u potpunosti poštovati, te predlaže da sud odredi aktorsku kauciju u iznosu od 25.000,00 KM na ime obezjeđenja plaćanja sudskih troškova drugotuženom u slučaju da tužilac izgubi ovu parnicu, a to iz razloga što je tužilac strano pravno lice koje ne posluje na teritoriji BiH i nema otvorene transakcione račune na kojima ima deponovana novčana sredstva i predlaže da sud odbaci podnesenu tužbu kao nedozvoljenu ili da odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Prije otvaranja pripremnog ročišta 07.02.2024. godine sud je donio rješenja koji je odbio prijedlog drugotuženog za određivanje aktorske kaucije u iznosu od 25.000,00 KM. Naime, prema pisanom izjašnjenju Ministarstva pravde BiH, u konkretnom slučaju pitanje polaganja aktorske kaucije je regulisano odredbom člana 16 stav 1 Ugovora između Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 24.02.2005. godine

i Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o izmjenama i dopunama navedenog ugovora od 26.02.2010. godine.

Članom 16. stav 1. ovog Ugovora je određeno da od državljanina jedne države ugovornice koji učestvuje u postupku pred sudom druge države ugovornice kao tužilac ili umješak nije dozvoljeno zahtijevati obezbjeđenje parničnih troškova samo zato što je strani državljanin i na teritoriji te države nema prebivalište.

Shodno navedenom, zahtjev drugotuženog za polaganje aktorske kaucije je valjalo odbiti kao neosnovan.

Podneskom tuženog od 02.04.2024. godine prvotuženi je istakao prijedlog za pokretanje postupka rješavanja spornog pravnog pitanja pred Vrhovnim sudom Republike Srpske.

Rješenjem suda od 25.04.2024. godine određen je zastoj postupka do donošenja odluke Vrhovnog suda Republike Srpske u smislu odredbe člana 382a u vezi za članom 61a ZPP.

Nakon donošenja rješenja Vrhovnog sud Republike Srpske od 14.06.2024. godine, kojim je navedeni zahtjev odbačen, postupak u ovoj pravnoj stvari je nastavljen.

U dokaznom postupku provedeni su dokazi čitanjem: Odluke Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske, Banja Luka broj: ... od 30.03.2023. godine, Ugovornog sporazum od 19.02.2018. godine, sa priložima, Elaborata sa nalazom i mišljenjem ekspertnog tima vještaka od 14.02.2023. godine, Nalaza i mišljenje vještaka mašinske struke Zorana Kneževića od 25.12.2022. godine, Zapisnika sa usmene rasprave koji sadrži iskaz vještaka od 29.03.2023. godine, a rasprava je nastavljena i 30.03.2023. godine, Pravilnika o Spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske, Protokola o regulisanju međusobnih odnosa između MEDEŠ ONE i RdS RGP d.o.o. od 27.07.2021. godine, Potvrde o plaćanju od 02.06.2023. godine, Izvoda iz registra računa NBS za RDS-RGP d.o.o. Vrdnik, Potvrde o broju dana blokade NBS broj: ... od 31.01.2024. godine, Potvrde o evidentiranim neizvršenim osnovama i nalogima u prinudnoj naplati broj: ... od 31.01.2024. godine, Računa broj: ... izdan od strane NBS od 31.01.2024. godine.

Cijeneći svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno, saglasno odredbi člana 8 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09,61/13 i 27/24 -u daljem tekstu: ZPP), sud je odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da sud djelimično poništi odluka prvotuženog Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske broj ... od 30.03.2023. godine i da se predmet u tpm dijelu vrati prvotuženom na ponovno odlučivanje, uz obavezu tuženih da tužiocu solidarno nadoknade troškove parničnog postupka.

Iz Odluke Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske, Banja Luka broj: ... od 30.03.2023. godine utvrđeno je da je Spoljnotrgovinska arbitraža u vijeću sastavljenom od akademika prof. dr V.P., kao predsjednika vijeća i članova vijeća prof.dr. A.B., kao predloženog arbitra tužilačke strane i prof.dr D.R., predloženog arbitra tužene strane, nakon provedenog postupka i održanih usmenih rasprava, a na osnovu člana 47. Pravilnika o spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske, donio odluku kojom je:
- tuženi-protivtužilac (ovdje drugotužni) „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka, Bulevar Vojvode Stepe Stepanovića broj 181B, PP 13 Banjaluka obavezan da tužiocu-protivtuženom (ovdje tužilac) „RDS Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik , Stara Kolonija bb, Republika Srbija, na ime naknade materijalne štete zbog izmakle koristi usljed raskida dijela Ugovora i

neispunjenja ugovornih obaveza iz Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine isplati novčani iznos od 256.610,70 KM (dvije stotine pedeset šest hiljada šeststotina deset i 70/100 konvertibilnih maraka), (PDV nije uračunat u ovaj iznos) i to zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do konačne isplate i to sve u roku od 30 dana od dana prijema ove odluke pod prijetnjom prinudnog izvršenja (stav 1 izreke);

- odbijen je u cjelosti kao neosnovan tužbeni zahtjev tužioca-protivtuženog kojim je tražio da se naloži tuženom da mu na ime naknade materijalne štete koja je nastala usljed amortizacije mašine Kombajn AM-50 Brumeh/Z1 isplati iznos od Bumech 494.452,70KM (četiristotinedevedeset- četirihiljedečetiristotinedesetdva i 70/100 konvertibilnih maraka) zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.05.2021. godine kao dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate (stav 2 izreke);

- obavezan je tuženi-protivtužilac da tužiocu-protivtuženom nadoknadi prouzrokovane troškove arbitražnog postupka u ukupnom iznosu od 8.701,00 KM (osam hiljada sedamstotina jedna konvertibilna marka), sve u roku od 30 dana od dana prijema ove odluke pod prijetnjom prinudnog izvršenja (stav 3 izreke);

- obavezan je tužilac-protivtuženi da tuženom-protivtužiocu na ime oštećenja pristupnih saobraćajnica isplati iznos od 1.661,30 KM (hiljadu šesto šezdeset jedan i 30/100 konvertibilnih maraka) zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 31.08.2022. godine, kao dana podnošenja Protivtužbe pa do konačne isplate (PDV nije uračunat u ovaj iznos), sve u roku od 30 dana od dana prijema ove odluke pod prijetnjom prinudnog izvršenja, te je odbijen kao neosnovan dio tužbenog zahtjeva postavljen preko dosudenog iznosa od 1.661,30 KM (stav 4 izreke);

- odbijen je kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog -protivtužioca kojim je tražio da mu tužilac-protivtuženi isplati na ime umanjenja ranije plaćenih armiračko-betonskih radova iznos od 129.582,68 KM uvećanog za PDV (stav 5 izreke);

- odbijen je kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog-protivtužioca da mu tužilac-protivtuženi na ime naknade štete zbog prekopa isplati iznos od 503.455,85 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 03.09.2021. godine pa do isplate (stav 6 izreke);

- da je odbijen kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog-protivtužioca kojim je tražio da mu tužilac-protivtuženi na ime naknade štete zbog kašnjenja u izvođenju radova nadoknadi iznos od 822.430,80 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 03.12.2021. godine, pa do konačne isplate (stav 7 izreke);

- odbijen je kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog-protivtužioca da mu tužilac-protivtuženi zbog nedostavljanja polise osiguranja isplati iznos od 255.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 03.09.2021. godine pa do isplate (stav 8 izreke);

- odbijen je kao neosnovan protivtužbeni zahtjev tuženog-protivtužioca da mu tužilac-protivtuženi nadoknadi troškove arbitražnog postupka u skladu sa predatim troškovnikom od 30.03.2023. godine (stav 9 izreke).

Iz Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine, sa priložima utvrđeno je da su tužilac „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik (kao izvođač) i tuženi „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka (kao naručilac) 19.02.2018. godine zaključili ovaj sporazum, da je Naručilac htio da radove poznate kao dio Građevinskih radova (Lot 1, Lot 2 i Lot 3) za „Medoš one“ d.o.o. izvede Izvođač i prihvatio je Ponudu Izvođača izvođenje i završetak tih radova i otkljanjanje svih nedostataka na njima, da su se Naručilac i Izvođač dogovorili da:

1. riječi i izrazi koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto onakvo značenje kakvo im je pripisano u Uslovima ugovora koji se ovde pominju,
2. da se sledeći dokumenti smatraju sastavnim dijelom ovog Sporazuma i kao takvi se tumače: a. Dodaci uz ugovor - Aneks 1 (Tabela cena po pozicijama radova) i Aneks 2

(Dinamika radova sa datumima završetka ključnih pozicija); b. Pismo o prihvatanju ponude; c. Prilog uz ponudu; d. Posebni uslovi ugovora; e. Opšti uslovi ugovora; f. Zahtevi investitora uključujući tehničke specifikacije - Izvođački projekat, Glavni projekat, Tenderska dokumentacija i Ponuda Izvođača,

3. da u zamjenu za plaćanja, u ukupnom iznosu od 4.099.076,64 € (slovima: četirimiliona-devedesetdevećiljadasedamdesetšest i 64/100 eura) bez obračunatog PDV-a, koja će Naručilac vršiti Izvođaču kako je navedeno u dodacima uz ovaj Ugovorni Sporazum, Izvođač pripremi projekte, izvede i završi radove i otkloni sve nedostatke na njima, a u skladu sa odredbama Ugovora.
4. da se Naručilac obavezuje da u zamjenu za izvođenje, završetak radova i otklanjanje nedostataka na njima, Izvođaču isplati Ugovornu cijenu u rokovima i na način predviđen Ugovorom.

Ugovor je potpisao i ovjerio pečatom direktor „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka, S.M. i direktor „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, M.P., ugovor su takođe potpisali i prisutni svjedoci Z.M. i D.N..

U tački 20 ugovora – potraživanja, sporovi i arbitraža, u podtački 20.6 – arbitraža propisano je da ako ne dođe do sporazumnog poravnanja, a odluka OOS (ako postoji) nije postala konačna i obavezujuća, spor se rješava međunarodnom arbitražom dok je prilogu Deo E – Opšti uslovi Ugovora podtačka 20.6 i Deo D – Posebni Uslovi Ugovora podtačka 20.6 dopunjena stavom koji propisuje da su pravila arbitražnog postupka pravila Privredne komore Republike Srpske, a da je mjesto arbitraže Okružni privredni sud u Banjaluci, Republika Srpska. U slučaju bilo kakvog sukoba, dvosmislenosti ili neslaganja između Posebnih uslova i Opštih uslova, prednost se daje Posebnim uslovima (Deo E – Opšti uslovi Ugovora).

Iz Protokola o regulisanju međusobnih odnosa između MEDEŠ ONE i RDS RGP d.o.o. od 27.07.2021. godine utvrđeno je da su se tužilac „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, Republika Srbija i drugotuženi „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka pismeno saglasili da će prihvatiti i u potpunosti poštovati odluke Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske u predmetnom postupku pred Spoljnotrgovinskom arbitražom.

Iz Potvrde o plaćanju od 02.06.2023. godine utvrđeno je punomoćnik „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, Republika Srbija, Gordan Isabegović, advokat iz Tuzle potvrdio da je „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka izvršio plaćanje u skladu sa pravosnažnom odlukom Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske broj: ..., tako što je dana 26.03.2023. godine izvršio uplatu iznosa od 312.885,43 KM na ime glavnice i zakonskih zatezних kamata i iznosa od 8.710,00 KM na ime dosuđenih troškova postupka.

Iz Potvrde o broju dana blokade NBS broj: ... od 31.01.2024. godine utvrđeno je da „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, Republika Srbija ima evidentirano ukupno 483 dana blokade i to za periode: 03.04.2015 - 09.04.2015, 22.04.2015 – 23.04.2015, 01.06.2015 – 05.06.2015, 02.09.2015 – 03.09.2015, 16.10.2015 – 19.10.2015, 26.09.2022 – 03.10.2022, 28.10.2022 – i dalje.

Iz Potvrde o evidentiranim neizvršenim osnovama i nalogima u prinudnoj naplati broj: ... od 31.01.2024. godine utvrđeno je da „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik, Republika Srbija ima u ukupno neizvršene osnove i naloge plaćanja u prinudnoj naplati evidentirane u iznosu od 36.435.499,25 dinara.

Iz Računa broj: ... izdan od strane NBS od 31.01.2024. godine utvrđeno je da je Nova Banka Srbije, Sektor za prinudnu naplatu izdala račun „Mineco plus“ d.o.o. Beograd u iznosu od 2500,00 dinara (1250,00 x 2), za izvršene usluge izdavanja potvrda, uvjerenja, pregleda izvršenih i neizvršenih osnova i naloga za dužnike u prinudnoj naplati i dr.

Među parničnim strankama je nesporno da su tužilac i drugotuženi zaključili Ugovorni sporazum od 19.02.2018. godine, sa priložima, kao i Protokol o regulisanju međusobnih odnosa od 27.07.2021. godine, te da su se saglasili da će nastali spor vezano za zaključeni sporazum riješiti međunarodnom arbitražom, a da je mjesto arbitraže Okružni privredni sud u Banjaluci, Republika Srpska, da je spor koji su vodili pred Spoljnotrgovinskom arbitražom pri Privrednoj komori Republike Srpske, Banja Luka okončan donošenjem Odluke broj: ... od 30.03.2023. godine.

Tužilac je tužbu podnio blagovremeno, u roku propisanom članom 452 stav 1 ZPP (što je utvrđeno uvidom u povratnicu koju je na traženje suda dostavio prvotuženi), iz koje proizlazi da je spornu Odluku broj: ... od 30.03.2023. godine, primio 16.05.2023. godine.

Tokom postupka, prvotuženi je isticao prigovor nenadležnosti suda i prigovor presuđene stvari, dok je drugotuženi isticao prigovor stranačke sposobnosti prvotuženog.

Sud u skladu sa odredbom člana 17 ZPP do pravosnažnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi na svoju stvarnu nadležnost.

Odredbom člana 440 stav 1 ZPP propisano je da se presuda arbitraže može poništiti po tužbi stranke.

Stavom 2 istog člana propisano je da je za rješavanje po tužbi nadležan sud predviđen u članu 440 stav 3 ovog zakona.

Odredbom člana 440 stav 3 ZPP propisano je da za postavljanje arbitra, predsjednika arbitraže, nadležan sud koji bi za spor bio nadležan u prvom stepenu da nije zaključen ugovor o arbitraži.

Dakle, navedenim zakonskim odredbama je regulisano da je za rješavanje po tužbi za poništenje arbitražne odluke nadležan sud koji bi bio stvarno i mjesno nadležan za rješavanje spora između parničnih stranaka.

Članom 33. stav 1 tačka a) Zakona o sudovima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 37/12, 44/15 i 100/17 – u daljem tekstu ZOSRS) je predviđeno da okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju u parničnim i vanparničnim sporovima koji se odnose na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa robe, usluga, vrijednosnih papira, vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama, kao i na prava i obaveze proistekle iz vrijednosnih papira, u kojima su obje stranke u postupku pravno ili fizičko lice, koje u svojstvu samostalnog preduzetnika i u drugom svojstvu obavlja privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja, dok stav 1 tačka b) istog člana propisuje da okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju u sporovima koji nastanu u primjeni Zakona o privrednim društvima ili bilo kojeg drugog propisa koji se odnosi na organizaciju i status privrednih društava, rješavanje sporova nastalih između članova privrednog društva međusobno, te između članova društva i privrednog društva, a tiču se položaja članova u privrednom društvu, upravljanja privrednim društvom i vođenja poslova koji proizlaze iz njihovog položaja u društvu.

Iz navedenih zakonskih odredbi proizlazi da je za postojanje stvarne nadležnosti privrednih sudova, po tački a) navedene zakonske odredbe potrebno da su kumulativno ispunjenja dva uslova: 1) da se radi o sporu koji se odnosi na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa roba, usluga, vrijednosnih papira, vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama, kao i na prava i obaveze proistekle iz vrijednosnih papira i 2) da su obje stranke u postupku pravna lica ili fizička lica, koja u svojstvu samostalnog preduzetnika obavljaju privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja.

U konkretnom slučaju parnične stranke su pravna lica, a predmet spora je naknada štete iz osnova pravnog prometa roba i usluga.

Nesporno je da se u predmetnoj stvari radi o privrednom sporu sa međunarodnim elementom, jer je tužilac pravno lice sa područja Republike Srbije, a tuženi svoje sjedište imaju na području Republike Srpske.

Članom 46. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Službeni list SFRJ“ 43/82, 72/82, Sl. list RBiH 2/92 i 13/94), je propisano da nadležnost suda SRJ postoji ako tuženi ima prebivalište, odnosno sjedište u Saveznoj Republici Jugoslaviji (stav 1.); ako su parnične stranke jugoslovenski državljani, nadležnost suda SRJ postoji kad tuženi ima boravište u SRJ (stav 3.).

Tužilac i drugotuženi su zaključili Ugovorni sporazum od 19.02.2018. godine, sa prilogima kojim se ugovorili da će se u slučaju spora isti biti riješen putem arbitraže, po pravilima Privredne komore Republike Srpske, a prema mjestu sjedišta Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci. Iz navedenog, može se zaključiti da su postigli sporazum o nadležnosti suda za slučaj spora. Shodno odredbi člana 28 stav 1 ZPP kojom je propisano da ako zakonom nije određena isključiva mjesna nadležnost nekog drugog suda, za suđenje je nadležan sud koji je opšte mjesno nadležan za tuženog, te odredi člana 30 stav 2 ZPP kojom je propisano da je za suđenje u sporovima protiv ostalih pravnih lica, opšte mjesno nadležan sud na čijem području se nalazi njihovo sjedište, to je ovaj sud stvarno i mjesno nadležan za rješavanje spora koji je među ovim parničnim strankama nastao (i za slučaj da ista nije ugovorena), te je prigovor prvotuženog o nenadležnosti suda neosnovan.

Osim toga, na prigovor prvotuženog da ovaj sud ne može odlučivati po međunarodnoj arbitraži, sud cijeni da je u konkretnom slučaju Spoljnotrgovinska arbitraža tijelo koje je riješilo spor i donijelo konačnu i obavezujuću arbitražnu odluku koja u skladu sa članom 54. Pravilnika o Spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske i članom 449. ZPP-a, ima snagu pravosnažne presude redovnog suda, dakle, ima se smatrati domaćom odlukom jer je donijeta u međunarodnoj arbitraži na teritoriji Republike Srpske, te s toga navedeni prigovor nije osnovan.

Članom 291 ZPP propisano je da stranka u postupku može biti svako fizičko i pravno lice (stav 1).

Posebnim propisima može se odrediti ko osim fizičkih i pravnih lica može biti stranka u postupku (stav 2).

Parnični sud može, izuzetno, sa pravnim dejstvom u određenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranačku sposobnost u smislu odredaba st. 1. i 2. ovog člana ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u suštini ispunjavaju bitne uslove za

sticanje stranačke sposobnosti, a naročito ako raspolažu imovinom na kojoj se može sprovesti izvršenje (stav 3).

Članom 2. Zakona o privrednoj komori Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 65/08, u daljem tekstu: ZPK RS) propisano je da je Privredna komora Republike Srpske (u daljem tekstu: Komora) nevladina, samostalna, stručno-poslovna organizacija, nezavisna i neprofitna javno-pravna asocijacija privrednih subjekata i privrednih asocijacija sa teritorije Republike Srpske.

Članom 5. stav 2 ZPK RS propisano je da Komora ima svojstvo pravnog lica.

Članom 26. ZPK RS propisano je da se pri Komori organizuje: Sud časti, Arbitraža i Spoljnotrgovinska arbitraža, kao nezavisni organi.

Dakle, Privredna komora ima svojstvo pravnog lica, a Spoljnotrgovinska arbitraža je nezavisni organi unutar Privredne komore. S toga, cijeneći da kao prvotužena nije mogla biti označena Spoljnotrgovinska arbitraža jer ista nema svojstvo pravnog lica i shodno naprijed navedenim odredbama, ne može biti stranka u postupku, sud je u toku postupka pozvao da ovaj nedostatak otkloni pravilnim označenjem prvotuženog, što je tužilac i učinio, dok je prvotuženi, dostavljanjem ovlaštenja za zastupanje izdatog od predsjednika Komore, otklonio nedostatke dostavljanja odgovora na tužbu od strane predsjednika Arbitraže. Otklanjanjem ovih nedostataka u toku postupka, nije došlo do subjektivnog preinačenja tužbe, kako pogrešno ističe drugotuženi, već se radi o pravilnom označenju stranke koja ima parničnu sposobnost.

Parnični postupak je dvostranački procesnopravni odnos, pa tužilac i tuženi stiču svojstvo stranke podnošenjem tužbe sudu. Legitimacija pokazuje da postoji određena materijalnopravna veza između stranke i parničnog predmeta, da titularu subjektivnog prava iz odnosa u pitanju pripada ovlaštenje da upravo od druge strane iz tog odnosa zahtjeva neko činjenje ili nečinjenje, zavisno od sadržine odnosa u pitanju, kao i da je određeni dužnik, kao strana iz tog odnosa i pasivno legitimisano lice, jedino dužan da se ponaša onako kako se to od njega zahtjeva. U slučaju nedostatka legitimacije o zahtjevu se meritorno odlučuje tako da se on presudom odbija.

Članom 30. ZPK RS propisano je da Spoljnotrgovinska arbitraža rješava sporove iz poslovnih odnosa koji nastaju u spoljnotrgovinskom prometu između domaćih preduzeća, odnosno drugih organizacija i zajednica i stranih fizičkih i pravnih lica, kao i sporove između stranih fizičkih i pravnih lica i sporove koji se odnose na brodove i plovidbu na moru i unutrašnjim vodama, odnosno na koje se primjenjuje plovidbeno pravo, ako je jedna od stranaka inostrano fizičko ili pravno lice (stav 1).

Spoljnotrgovinska arbitraža rješava sporove kad su stranke pisano ugovorile njenu nadležnost (stav 2).

Odluka Spoljnotrgovinske arbitraže je konačna i ima snagu pravosnažne presude (stav 4).

Spoljnotrgovinska arbitraža pri Privrednoj komori Republike Srpske u skladu sa članom 26. ZPK RS je uspostavljena kao nezavisni ogran, odnosno forum za rješavanja privrednih sporova, čija je nadležnost propisana članom 30. tog zakona, a bliže određena Statutom Privredne komore Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 121/08, 117/12 i 101/16) i Pravilnikom o Spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske. S toga, prvotuženi nije u materijalnopravnom odnosu sa tužiocem ili drugotuženim (čiji je

materijalnopravni odnos uspostavljen zaključenjem Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine) već je isključivo u ulozi arbitra čija uloga se iscrpljuje donošenjem arbitražne odluke.

S obzirom na institut arbitražnog načina rješavanja sporova, spor za poništenje arbitražne odluke pred redovnim sudom, može se voditi samo između subjekata označenih kao tužilac i tuženi u sporu vođenom pred Spoljnotrgovinskom arbitražom, a ne i protiv Spoljnotrgovinske arbitraže, tijela koje je tim strankama presuđivalo, odnosno Privredne komore u okviru koje je taj organ organizovan, to prvotuzeni nije pasivno legitimisan u ovoj parnici, slijedom čega je u odnosu na njega odbijen tužbeni zahtjev.

Odredbom člana 67 stav 1 tačka 4 ZPP, propisano je da nakon prethodnog ispitivanja tužbe, sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje, ako utvrdi da je stvar pravosnažno presuđena.

Odredbom člana 196 stav 2 ZPP, propisano je da sud tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravosnažno presuđena, i ako ustanovi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojem je već pravosnažno odlučeno, odbaciće tužbu.

Za osnovanost prigovora presuđene stvari potrebno je da osim identiteta stranaka postoji identitet predmeta spora kao i identitet činjeničnih osnova.

Kako ne postoji identitet stranaka, činjeničnog osnova i predmeta spora u ovoj parnici sa sporom koji je vođen pred Spoljnotrgovinskom arbitražom, jer je pred istom odlučivano o osnovanosti zahtjeva tužioca za naknadu štete zbog izgubljene dobiti, a ovdje se odlučuje o osnovanosti zahtjeva za poništenje odluke Spoljnotrgovinske arbitraže, te ne postoji identitet stranaka to nisu ispunjeni kumulativni uslovi za postojanje presuđene stvari, slijedom čega je ovaj prigovor odbijen kao neosnovan.

Članom 451. ZPP propisano je da se poništenje presude arbitraže može zahtijevati: 1) ako uopšte nije zaključen ugovor o arbitraži ili ako nije taj ugovor nije bio punovažan; 2) ako je u pogledu sastava arbitraže ili u pogledu odlučivanja povrijeđena koja odredba ovog zakona ili ugovora o arbitraži; 3) ako presuda nije obrazložena u smislu člana 447. stav 1. ovog zakona, ili ako izvornik i prepisi nisu potpisani na način određen u članu 447. stav 2. ovog zakona; 4) ako je arbitraža prekoračila granicu svog zadatka; 5) ako je izreka presude nerazumljiva ili je sama sebi protivrječna; 6) ako je presuda arbitraže u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine ili Ustavom Republike Srpske; 7) ako postoji koji od razloga za ponavljanje postupka iz član 255. ovog zakona.

Članom 27. ZPK RS propisano je da se nadležnost, sastav i organizacija Suda časti, Arbitraže i Spoljnotrgovinske arbitraže pri Komori, način izbora i razrješavanja njihovih članova i postupak u stvarima iz njihove nadležnosti uređuju se opštim aktom koji donosi Skupština Komore.

Članom 1. Pravilnika o Spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske (u daljem tekstu: Pravilnik) propisano je da Spoljnotrgovinska arbitraža pri Privrednoj komori Republike Srpske (u daljem tekstu Arbitraža) vrši mirenje i rješava sporove iz međunarodnih poslovnih odnosa, kada je ugovorena njena nadležnost (tačka 1), te da je nezavisan organ (tačka 2) i u svom odlučivanju samostalan i da je njeno sjedište u Banjaluci (tačka 3).

Članom 13. stav 4 Pravilnika propisano je da stranke koje su ugovorile nadležnost arbitraže prihvatile su time i odredbe ovog pravilnika.

Zaključivanjem Ugovornog sporazuma od 19.02.2018. godine „RDS - Rudarsko građevinski poslovi“ d.o.o. Vrdnik (kao izvođač) i „Medoš one“ d.o.o. Banjaluka (kao

naručilac) su su skladu sa članom 1. i članom 13. Pravilnika o Spoljnotrgovinskoj arbitraži pri Privrednoj komori Republike Srpske ugovorili rješavanje eventualnih sporova, kao i pravila arbitražnog postupka Privredne komore Republike Srpske. Ovakav sporazum su potvrdili zaključenjem Protokola o regulisanju međusobnih odnosa od 27.07.2021. godine kojim su se saglasili da će prihvatiti i u potpunosti poštovati odluke Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske u predmetnom postupku pred Spoljnotrgovinskom arbitražom.

Spoljnotrgovinska arbitraža koja je donijela predmetnu odluku, istu je donijela u vijeću sastavljenom od akademika prof. dr V.P., kao predsjednika vijeća i članova vijeća prof.dr. A.B., kao predloženog arbitra tužilačke strane i prof.dr D.R., predloženog arbitra tužene strane, te se može zaključiti da su arbitri izabrani u skladu sa članom 28 Pravilnika, tako da za odlučivanje o sporu između tužioca i drugotuženog nije bilo „formalnih“ nedostataka iz člana 451 tačka 1 i 2 ZPP, a što parnične stranke i nisu isticale tokom ovog postupka.

Arbitraža je alternativa suđenju, zasnovana na sporazumu stranaka. Stranke same finansiraju rad arbitraže i imaju mogućnost da odaberu arbitre i pravila postupka, te ona nije državni organ ili državna institucija. Ona se naziva i privatnim sudom, odnosno predstavlja tijelo konstituisano na osnovu sporazuma stranaka radi rješavanja tačno određenog spora donošenjem konačne i obavezujuće arbitražne odluke.

Članom 44. Pravilnika propisano je da se na postupak pred Arbitražom primjenjuju odredbe ovog pravilnika, a ako pravilnik ne sadrži odredbu koje se odnosi na pitanje koje se postavlja, primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako su u skladu sa nadležnostima i načelima arbitražnog postupka.

Članom 46. propisano je da je arbitražno vijeće odnosno arbitar pojedinac dužan primijeniti pravo koje su stranke odredile kao materijalno pravo koje će se primjenjivati na njihov ugovorni odnos (stav 1), a ako stranke to nisu odredile, Arbitražno vijeće, odnosno arbitar pojedinac primjenjuje pravo na koje upućuju kolizione norme čiju primjenu Arbitražno vijeće, odnosno arbitar pojedinac smatraju najprikladnijim u tom slučaju (stav 2), u svim slučajevima Arbitražno vijeće, odnosno arbitar pojedinac, donose odluku u skladu sa odredbama ugovora i uzimaju u obzir trgovinske običaje koji se mogu primijeniti na taj posao (stav 3).

Članom 54. pomenutog Pravilnika propisano je da je arbitražna odluka konačna i protiv nje nema mjesta žalbi, da ona ima snagu pravosnažne presude redovnog suda (stav 1) i da se prihvatanjem nadležnosti Arbitraže, stranke obavezuju da će njenu odluku izvršiti (stav 2).

Iz stanja spisa, potvrde o plaćanju od 02.06.2023. godine, proizlazi da je drugotuženi izvršio plaćanje po pobijanoj odluci, a da je tužilac uplatu primio. Dakle, nesporno je da su stranke ugovorile nadležnost Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske koja je donijela odluku, koju je tuženi uredno izvršio.

Osporena odluka, sadrži sve elemente propisane članom 49. stav 1. Pravilnika: „(1) Pismeno izrađena odluka ima uvod, izreku i obrazloženje: 1) uvod odluke sadrži naziv Arbitraže, ime i prezime predsjednika i članova vijeća, odnosno arbitra pojedinca, poslovno ime (firmu) ili ime i prezime, zanimanje i sjedište, odnosno prebivalište stranaka, njihovih zastupnika ili punomoćnika, kratko označenje predmeta spora i dan zaključenja glavne rasprave; 2) izreka odluke sadrži odluku Arbitraže o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari, sporednih traženja i odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja

istaknutog radi prebijanja, kao i odluku o troškovima; 3) obrazloženje sadrži zahtjeve stranaka, hronologiju spora, stavove i navode stranaka o razmatranim činjeničnim i pravnim pitanjima, dokaze koji su podnijeti i izvedeni, pravilo i pravila koji su primjenjeni i razlozi zbog kojih je odlučeno u izreci, te se ima zaključiti da pobijana odluka nema razloge iz člana 451 tačka 1 i 2 ZPP, a što tužilac i ne spori.

Tužilac u ovoj pravnoj stvari djelimično pobija odluku Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Republike Srpske navodeći kao razloge:

- 1) da je visina štete određena na osnovu predmjera i predračuna iz projektne dokumentacija, za koju je samo arbitražno vijeće prethodno utvrdilo da je bila neadekvatna i neodgovarajuća,
- 2) da je visina štete određena u odnosu na ugovorenu vrijednosti radova, ne primjenjujući član 636. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, prema kojima cijena u građenju nije fiksna i
- 3) da je visina štete određena suprotno zaključcima Ekspertnog tima vještaka ekonomske struke koji je utvrdio iznos štete u višestruko višim iznosima, a koji zaključci nisu dovedeni u pitanju drugim dokazima ili vještačenjima.

Na osnovu toga, tužilac zaključuje da je utvrđenje visine materijalne štete u tolikoj mjeri proizvoljno da ne zadovoljava standarde ustavom zagarantovanog prava na pravično suđenje, odnosno da je dio odluke u kojem je on odbijen sa tužbenim zahtjevom suprotan Ustavu Bosne i Hercegovine i Ustavu Republike Srpske, te da je Spoljnotrgovinska arbitraža u tom dijelu odluke pogrešno primijenila materijalno pravo i time povrijedila njegovo pravo na pravično suđenje.

Ustav Republike Srpske je najviši opšti pravni akt u sistemu opštih pravnih akata Republike Srpske i uređuje najbitnije odnose u Republici kao i slobode i prava građana, odnosno državljana Republike Srpske. Ustavno uređenje Republike Srpske se, u smislu člana 5 Ustava između ostalog temelji na garantovanju i zaštiti ljudskih sloboda i prava u skladu sa međunarodnim standardima.

Članom 2. stav 2 Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks IV Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i "Službeni glasnik BiH", broj 25/09 - Amandman I) propisano je da se prava i slobode predviđene Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i da ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima, dok je stavom 3 propisano da sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i osnovne slobode iz stava 2 ovog člana, a prema tački e ovog stava ovo pravo obuhvata, između ostalog i pravo na pravičan postupak u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

Članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama zagarantovano je pravo na pravičan postupak, te ovaj član propisuje da svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

Povredu svog Ustavom zagarantovanog prava tužilac vidi u propustu Spoljnotrgovinske arbitraže da primijeni materijalno pravo, odnosno u propustu prilikom ocjene dokaza, odnosno u konačnosti pogrešne odluke o visini štete.

Kod odlučivanja o ovom tužbenom zahtjevu, prije svega treba naglasiti da u postupku poništenja arbitražne odluke sud može da ispita da li je donesenom odlukom povrijeđen Ustav Republike Srpske i Ustav Bosne i Hercegovine, kao i odredbe Evropske konvencije o ljudskim

pravima i osnovnim slobodama, ali sud u ovom postupku nema nadležnost redovnog suda više instance koji postupaju po redovnim i vanrednim pravnim lijekovima i preispituje odluku nižestepenog suda.

Odredbe o razlogu za pobijanje odluke arbitražnog, tj. izabranog suda propisane članom 451 tačka 6 ZPP valja usko tumačiti, jer bi u suprotnom bila obesmislena njegova svrha. U tom smislu, ima se smatrati da je arbitražna odluka suprotna Ustavu Bosne i Hercegovine ili Ustavu Republike Srpske u slučaju kada su njena dejstva protivna osnovnim principima i načelima na kojima se zasniva pravni sistem Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske. Dakle, kontrola ispravnosti arbitražne pred sudom jeste ograničena. Svodi se na kontrolu da li je da li je arbitražna odluka donijeta uz takve greške, procesne ili materijalno-pravne, da bi njeno dejstvo bilo neprihvatljivo, jer bi bilo suprotno načelima javnog poretka.

Isticanjem od strane tužioca da je arbitražna odluka protivna Ustavu jer je utvrđenje visine materijalne štete u tolikoj mjeri proizvoljno da ne zadovoljava standarde ustavom zagarantovanog prava na pravično suđenje, tužilac ide za tim da redovni sud u ovom postupku preispituje i preocjenjuje dokaze koji su u arbitražnom postupku izvedeni, čime bi se po ocjeni suda iskoračilo iz osnova za poništaj odluke u svrsi očuvanja javnog poretka garantovanog Ustavom.

Iz stanja spisa, provedenih dokaza od strane parničnih stranaka proizlazi da je arbitražno vijeće održalo usmenu raspravu dana 29.03.2023. godine sa nastavkom 30.03.2023. godine, na kojoj su bili prisutni zakonski zastupnici tužioca i drugotuženog, uz prisustvo njihovih punomoćnika, advokata, da su tokom postupka isti bili saslušani, da su punomoćnici imali mogućnost da im postavljaju pitanja vezano za sve okolnosti zaključenja, realizacije, raskida ugovora, da im je data mogućnost da iznesu sve činjenice na kojima temelje tužbu i protivtužbu, te na te okolnosti da izvode dokaze kao što su Elaborat sa nalazom i mišljenjem ekspertnog tima vještaka od 14.02.2023. godine, Nalaz i mišljenje vještaka mašinske struke Zorana Kneževića od 25.12.2022. godine, te su navedeni vještaci saslušani, na osnovu čega se zaključuje da su kao stranke u tom postupku imali mogućnost da pod jednakim uslovima raspravljaju pred arbitražnim vijećem, u skladu sa odredbama ZPP i članom 6 Evropske konvencije.

Vještačenje je u smislu odredbi ZPP dokazno sredstvo koje sud koristi kada o određenoj oblasti nema stručna znanja. Međutim, koje će činjenice sud uzeti kao dokazane, kakav će pravni stav zauzeti o utvrđenim činjenicama u toku postupku, sud (a time i arbitražni sud) odlučuje na osnovu slobodnog (sudijskog) uvjerenja, na osnovu savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza kao cjeline, s tim da mora dati razloge svoje odluke.

Arbitražno vijeće je, kao to proizlazi iz predmetne odluke pitanje osnovanost zahtjeva za naknadu štete cijenio primjenom odredbi Zakona o obligacionim odnosima, cijeneći da je do raskida ugovora došlo krivicom tuženog u tom postupku, o čemu je dato obrazloženje (strana 24 obrazloženja). Nakon toga, vijeće je cijeno da i da nije došlo do raskida ugovora, da bi preostale obaveze prema njemu iznosile 2.138.422,70 KM, te da je tuženi – protivtužilac povukao dio protivtužbenog zahtjeva na isplatu avansa u iznosu od 213.387,31 KM, slijedom čega je primjenom odredbi Ugovornog sporazuma, iznos od 2.138.422,70 KM smatrao osnovanim za izračunavanje izgubljene dobiti. Dalje, vijeće se kod odlučivanja o visini izgubljene dobiti vodilo opšteprihvaćenom poslovnom praksom u oblasti građevinarstva, prema kojoj se moguća marža u odnosu na glavne izvođače kreće u rasponu od 10 do 15% u odnosu na ukupno ugovoreni iznos, a u odnosu na podizvođače od 8 do 10%, pa je smatralo da bi dosuđivanjem materijalne štete po osnovu izgubljene dobiti trebalo iznositi 12% od 2.138.422,70 KM, a što čini iznos od 256.610,70 KM uvećan za zakonske zatezne kamate počev od podnošenja tužbe. Vijeće je dalo obrazloženje (strana 25.) u pogledu razloga zbog kojih nije

prihvatilo Nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, zauzimanjem stava da je među strankama relevantno jedino što su ugovorile sporazumom od 19.02.2018. godine, a da „ugovorena cijena“ sa drugim izvođačima ne može biti osnov za izračun izmakle koristi. Vijeće je, kako to proizlazi iz obrazloženja, prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka mašinske struke, u obračunskom smislu, obračun amortizacije mašine kombajn AM-50 Bumech/Z1, ali nije smatralo osnovanim ovaj zahtjev tužioca cijeneći da je ista jedno vrijeme korištena za izvođenje građevinskih radova od strane tužioca-protivtuženog, kao izvođača radova, te da se njena amortizacija ne može pripisati kao obaveza tuženog-protivtužioca, te da je ista sadržana u vrijednosti prihvaćenog zahtjeva za naknadu materijalne štete po osnovu izgubljene dobiti. Dakle, vijeće je o svim spornim pitanjima koje tužilac u tužbi ističe, a tiču se odluke o visini štete koja mu je dosuđena, dao pravni zaključak, koji ne može biti predmet analize ovog suda, kao i odluka vijeća o troškovima postupka.

Aspekti prava na pravično suđenje su načelo kontradiktornosti, pravo na procenu ravnopravnost, zabrana arbitrarnog postupanja i pravo na obrazloženu odluku, te su isti zadovoljeni u predmetnom arbitražnom postupku.

U sprovedenom arbitražnom postupku, tužiocu je omogućeno da izabere člana arbitraže, pristupi pred arbitražno vijeće, predloži i izvede dokaze, da se izjasni o dokazima suprotne strane, te je Spoljnotrgovinska arbitraža donijela odluku o predmetu spora, te istu argumentovano obrazložila.

Kada se govori o povredi Ustava, radi se o najvažnijim principima na kojima počiva pravni sistem jedne država, te se povrede bilo koje imperativne norme ne bi mogla okarakterisati kao povreda javnog poretka, već samo povreda najvažnijih, ključnih principa društvenog uređenja.

Dejstva odluke ne bi mogla biti suprotna javnom poretku, čiji su sastavni dio upravo materijalne odredbe na kojima je ta odluka zasnovana, samo zbog činjenice da njihova primjena u konkretnom slučaju nije bila valjana.

Dakle, predmet ispitivanja u ovom postupku ne bi mogla biti pravilnost i valjanost zaključaka kojima se arbitražni sud rukovodio prilikom donošenja odluke o visini materijalne štete. Ispitivanjem da li su arbitri pravilno cijenili dokaze i primijenili materijalno pravo, značilo bi da sud revidira odluku arbitraže, ulazu u njen meritum, za šta nije nadležan. Sud u postupku poništenja arbitražne odluke kao što je rečeno nema nadležnost suda više instance. Dejstvo arbitražne odluke izjednačeno sa dejstvom pravosnažne sudske presude, pa bi ponovna ocjena dokaza i činjenica predstavljalo i povredu pravila o zabrani dvostrukog raspravljanja.

U tom smislu, Elaborat sa nalazom i mišljenjem ekspertnog tima vještaka od 14.02.2023. godine i Nalaz i mišljenje vještaka mašinske struke Zorana Kneževića od 25.12.2022. godine, sud je cijenio, ali nije posebno obrazlagao iz razloga što sud u postupku poništenja arbitražne odluke nije smatrao nadležnim da ulazi u ocjenu ovih dokaza i daje ocjenu pravilne primjene materijalnog prava na osnovu „parcijalnih dokaza iz arbitražnog postupka“ jer to i nije moguće, pa stoga sud cijeni da isti nisu od uticaja na odluku u ovom sporu.

Pobijanje odluke na taj način da se traži samo djelimično poništenje ne bi bilo moguće, te bi se poništenje arbitražne odluke moglo tražiti samo u cjelini, odnosno odluka ne može jednim dijelom biti u skladu, a u drugom dijelu u suprotnosti sa javim poretkom.

Slijedom svega navedenog, sud smatra da se eventualna povreda odredaba materijalnog prava od strane arbitražnog suda, ne bi se mogla podvesti pod razloge za poništaj arbitražne odluke u skladu sa članom 451. stav 6 ZPP i tužbeni zahtjev tužiocu odbija kao neosnovan.

Arbitraža, kao sredstvo mirnog rješavanja sporova, ima za cilj da stranke u skladu sa svojom voljom odrede neutralo treće lice koje će primjenom pravila na koja su sama pristala donijeti odluku, koju će one prihvatiti, poštovati i u skladu sa njom postupati. Dakle nadležnost arbitra ili arbitražnog vijeća je ograničena samo na konkretan spor koji je arbitru ili arbitražnom vijeću povjeren sporazumom.

U konkretnom slučaju stanke su prihvatile nadležnost arbitraže, obavezale se da će odluku arbitražnog vijeća izvršiti, te je tuženi odluku i izvršio, pa je tako nadležnost arbitražnog vijeća iscrpljena. Ne postoji mogućnost da sud predmet vrati arbitraži na ponovni postupak, imajući u vidu da konsenzualnu prirodu arbitraže. Arbitraža je dobrovoljan postupak i sud ne može obavezati stranke na arbitražno rješavanje sporova.

Odluka o troškovima zasnovana je na odredbama člana 386 stav 2 ZPP, kao i odredbama člana 387. i 396. navedenog zakonskog propisa. Imajući u vidu iskazani troškovnik punomoćnika drugotuženog i radnje preduzete u postupku, a bile su potrebne za vođenje parnice, sud je tužiocu priznao troškove i to: sastav odgovora na tužbu – 1350 bodova što zajedno sa paušalom i PDV-om, po vrijednosti boda 2,00 KM iznosi po 3.948,75 KM, pristup na dva odgođena ročišta (25.04.2024. godine, 30.09.2024. godine) 1.350 bodova, što zajedno sa nagradom za vrijeme (2 sata), paušalom i PDV-om uz umanjenje od 50%, po vrijednosti boda 2,00 KM iznosi 4.124,25 KM, pristup na pripremno ročište (07.02.2024. godine) 1.350 bodova, što zajedno sa nagradom za vrijeme (1 sat), paušalom i PDV-om, po vrijednosti boda 2,00 KM iznosi 4.036,50 KM, pristup na odgođeno ročište za glavnu raspravu (04.02.2025. godine) 1.350 bodova, što zajedno sa nagradom za vrijeme (1 sat), paušalom i PDV-om i umanjeno za 50%, po vrijednosti boda 3,00 KM iznosi 3.093,18 KM, pristup na ročište za glavnu raspravu (04.02.2025. godine) 1.350 bodova, što zajedno sa nagradom za vrijeme (1 sat), paušalom i PDV-om, po vrijednosti boda 3,00 KM iznosi 6.054,75 KM što sve ukupno iznosi 21.257,43 KM.

Sud drugotuženom nije priznao trošak sastava podneska - Zahtjeva za aktorsku kauciju i sastav podneska od 20.03.2025. godine, iz razloga što isti nisu bili od uticaja na vođenje parničnog postupka, te su isti mogli biti isticani i tokom postupka, na ročištu.

Sud je troškove obračunao primjenom Tr. br. 2. (procjenljivi sporovi –350 bodova + 2 boda za svakih započelih 1.000,00 KM preko 100.000,00 KM, ali ne više od 1.000 bodova), Tr. br. 9. (nagrada za vrijeme), Tr. br. 12. (paušalna nagrada) i člana 6. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 68/05) i Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 111/24).

Na osnovu svega navedenog odlučeno je kao u izreci presude.

Sudija
Sanja Ilić

PRAVNA POUKA:

Protiv ove presude dozvoljena je žalba Višem privrednom sudu Banjaluka u roku od 15 dana od dana prijema iste. Žalba se podnosi putem ovog suda u dovoljnom broju primjeraka za sud i suprotnu stranu.